

5

**ZAFER in, İSTANBUL'UN
500 CÜ FETİH YILI İLÂVESİ**





Zyhan
21-5-1953 - Ankara

Fatih'in kültür ve san'at hayatına getirdiği yenilik

Osmanlı Devleti, Bursa civarında yeni yeşermeğe başlayan bir tohum halinde gelişmek üzere olduğu anlarda bile sade askerî muvaffakiyetler ve stratejik başarıları kendisine kâfi görece derecede lüzumsuz bir tevazu göstermeğe kalkışan bir topluluk değildi. O, çocukluk ve emekleme çağlarında bile idare, ilim ve kültür sahalarında ilk çıpışlarını ve gayretlerini arazisini genişletmek ve nüfusunu çoğaltmak hamlelerine muvazi olarak ilerletmeğe çalışıyordu.

Orhan Gazi devrinde açılan medreseler ve yetişen müderrisler (profesörler), Yıldırım Beyazıt devrinde Adalet teşkilâtında göze çarpan tekâmüller inkâr edilemeyecek tarihi hakikatlerdendir. Fakat her iki bölümde esaslı islahatın ancak Fatih Sultan Mehmet devrinde hakkiyle icra edilebilmiş olduğu iddiasını hiç kimse reddedemez.

İstanbul'un Fatih'i, böyle muazzam bir hârikayı yaratmanın verebileceği yorgunluğa kapılmadığı gibi, onun kamçılayacağı kayıtsızlık ve gurur buhranlarına da tutulmadı, Fethin akabinde hemen bir kısım eski binalardan faydalanarak, bazılarını da yeniden yaptırarak her biri bugünkü yüksek mektepleri andıran medreseler kurdu. Bir müddet sonra Fatih Camiiyle birlikte onun etrafındaki sekiz medreseyi de diğerlerine ilâveten inşa ettirdi.

O medreselerde ilâhiyatın, hukukun, idare ilimlerinin ve teknik bilgilerin zamana göre en ileri esasları ve nazariyeleri okutuluyor ve bunların pratik hayattaki tatbikatlarına ait araştırmalar yapıyordu.

Yazan
Ahmet Hidayet REEL

meşhur semtleri olarak onların isimlerini taşıyan yerler, Fatih devrinde dünya çapında yetişmiş Türk âlimlerinden bize, eserleri gibi, kalmış birer ebedî hâtradır: Molla Gürani, Molla Hüsrev, Molla Zeyrek, Mirem Çelebi, Ali Kuşçu ve sire..

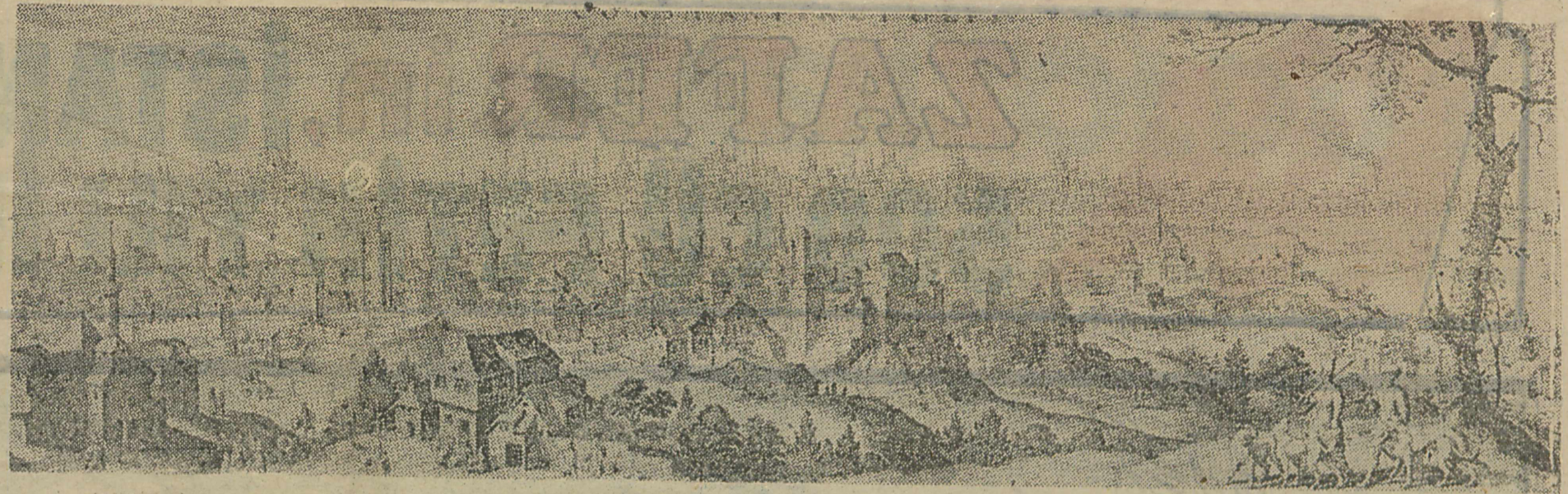
Fatih, başını, gözlerini ve kulaklarını sade doğuya çevirmekle, Türklüğün oralarından feyiz ve irfan almasını sağlamakla da iktifa etmedi. Batıdaki «Renaissance — Uyanış» da dikkatini çekmekten geri kalmamıştı. Ne yazık ki Garp dilleri henüz Osmanlı münevverleri arasında lâyukiyle yayılmamış olduğu için oradaki yazılı kültür ve sanat kalkınmasından lüzumu kadar faydalanılamadı, lâkin heykel ve resim gibi güzel sanatlara hayran olmak ve onları anlamak için lisan bilmeğe hacet yoktu. Heykeli memleket hudutları içine sokmanın o devirdeki zihniyetle telif edilmesine imkân yoktu. Hatta resme muhabbet göstermek ve ressamı celbetmek bile büyük bir cesaretti. Fatih, harp meydanlarının o eşsiz kahramanı bu işte de kendisinden beklenilecek derecede cesur davrandı. Arada cereyan eden uzun bir mücadeleden sonra nihayet Venedik Dukalığıyla barış tesis etmişti. Padişah bunu fırsat bilerek evlenmek üzere olan oğullarından birinin düğününe Dukayı davet için gönderdiği mektupla birlikte başka bir mektup daha yollamıştı. Dukadan insan tasvirleri yapmakta mahir bir İtalyan ressamının muvakkat

nından, devlet adamlarından bazılarının da portrelerini çizmiştir.

Ne yazık ki ikinci Beyazıt devrinde taassuba kurban olarak bu değerli eserlerden bir kısmı yırtılıp parçalanmış, bir kısmı da yok bahasına pâzircılara satılmıştır. Aradan biraz vakit geçtikten sonra da Avrupalı koleksiyoncular tarafından alınıp götürülmüştür. Şimdi onlar yabancı müzelerin en kıymetli parçalarını teşkil etmektedirler.

Edebiyatımızın tarihini yazan yerli yabancı bütün müellifler Osmanlı Devletinin ilk kuruluş anlarından Fatih Sultan Mehmet devrine kadar yazı ve şiir sanatımız da halk zevkinin hâkim olduğu gerçeğini müttefikane kabul ederler.

Şehzade Süleyman Paşa ile birlikte Rumeliye geçen Gazi Fazıl, Birinci Murad devrinde yaşayan «Şeyhi», Yunus Emre, Aşık Paşa, «Mevlud muharriri Süleyman Çelebi», « Muhammedîye» sahibi Yazıcı Mehmet Efendi, Şeyhzade Ahmet Efendi, hâlâ bugün milletimizin seve seve okuduğu, dinlediği nazım ve nesir sanatkarlarıdır. On beşinci asırdan itibaren Osmanlı edebiyatında daha ciddi, lâkin oldukça sunî bir hamle görülür. Arap Acem tesiri gerek tefekkür, gerekse edâ bakımından hâkim olmaya başlar. Dilde tabiiyetten tamamiyle ayrılan özentili bir itina kendini gösterir. Hayaller incele kuvvetlene çok mübalâğalı bir şekil alır, zarafetin gittikçe şatafatlaşmasına karşılık mazruf günden güne hüviyetinden ve kıymetinden kaybeder. Ama, bunu mazur görmek gerekir. Çünkü gövdeleşen koca



Fethinden 182 sene sonra, Türklerin elinde tam bir mâmûre haline gelen İstanbul'un umumi görünüşü (1635).

Fetihten evvel Yıldırım'ın İstanbullu muhasara vakası

Aşık Paşazade tarihi İstanbul fethini nasıl tasvir etmektedir

Karacahisar ve Eskişehir'de Osmanlılar adına ilk hutbenin okunmasından henüz doksan yıl geçmişti. Doğu Akdeniz'de Türk hâkimiyeti süratle ilerliyordu. Yıldırım Beyazıt Osmanlı hudutlarını Balkanlarda Tuna kıyılarına ve Arnavutluk dağlarına, Anadolu'da da Toroslara ve Fırat kıyılarına vurdurmuştu. Türk toprakları bugünkü Türkiye genişliğini bulmuştu.

Memleketin ortasında küçük bir nokta gibi duran Bizans İmparatorluğuna, bu yabancı hâkimiyete son verilememesinin hikmeti bir türlü anlaşılıyordu. Bu hal Gaziler arasında bir takım dedikodulara da sebebiyet veriyordu. İstanbul şehrinin muhkem surlarının arkasına çekilmiş olan Bizanslılar ise etrafa adamlar gönderiyor, karadan ve denizden gelecek yardımları bekliyor ve onlara güvenerek mukavemet ediyordu.

İlk defa kendini Rum İliminin Sultanı olarak ilân eden Yıldırım Beyazıt, eski ticaret yollarının canlanması



İstanbul surlarını fethinden sonraki gösteri bir tablo.

Yazan :

Prof. Dr. Hamit Sadi Selen

hikâyesi de buna târiz idi. Timur vakasından İstanbul fethine kadar geçen yarım asırlık zaman içinde Doğu Akdeniz Türk hâkimiyeti bir çok sarsıntılara uğradı, saltanat kavgalarıyla beraber zıt fikir cereyanları memleketi sarstı. Bununla beraber fetihler durmadı, fakat daha ziyade idari ve mali teşkilâta ehemmiyet verildi; ordu tensik edildi.

Devlet kuvvetlenir kuvvetlenmez İstanbul'u kuşatma hareketi yeniden şiddetlendi. Her fırsatta İstanbul civarındaki köyler alınıyordu.

Çelebi Sultan Mehmed'in yaptırdığı binalara ve tesislere vakfedilecek köy lüzumu olduğu zaman :

Halk etti, Sultanım bu deniz kenarında hayli köyler vardır ki Müslüman vilâyetinin içindedir, fakat İstanbul'undur. Bildi, üzerine leşker gönderdi, birisi Gebze'dir, Hereke'den yukarı kaftır gördü kim leşker gelir hisarı bıraktı, İstanbul'a kaçtı. Biri eski Gebzedir, o cenk etti, anı yağma ettiler, aldılar, ev

Eger böyle olmasaydı, Fatih'in meşhur kanunnamesinin vücut bulmasına imkân var mı idi?

Fatih, müsbet ilim prensiplerinin devletin bekası, milletin refahı bakımından hayatı birer temel olduğunu anlamakla da kalmamıştı. Kafasındaki bu yüksek anlayışla birlikte onun ruhunda sanat ve edebiyata karşı tatmini güç bir sevgi, hatâta bir aşk ateşi yanıyordu. Çünkü Padişahın bizzat kendisi de şairdi, kendisi de âlimdi. Bilginlerle, sanatkarlarla, şairlerle oturup konuşmaktan, onlarla sohbet ve münakaşa temekten sonsuz bir zevk duyardı.

Devrinin büyük âlimlerine, şairlerine işgal ettikleri devlet makamlarına ait maaşlardan başka «kayd-ı hayat» şartiyle ayrı tahsisatlar verirdi. Hintli «Hacei Cihan» Fars şairi Molla Cami gibi yabancı üstadlara bile yılda biner dukalık atiyeler gönderiyordu.

Padişahın ilim ve sanat erbabını bu şekildeki himayesi kısa bir müddet içinde belli başlı Şark ve İslâm «Erudit — Mütebahhir» ve sanatkarlarının İstanbul'da toplanmalarına sebep oldu. Kahire ve Bağdad gibi eski doğu ilim merkezleri yavaş yavaş ehemmiyetlerini kaybetmeye başladılar.

Bugün hâlâ İstanbul'un

bir müddet kalmak ve çalışmak üzere İstanbul'a «izam»ını rica ediyordu.

Su anda nazarlarımızda yüzünün hakikî ifadesini ve çizgilerini yaşatan resminin orijinalini teşkil eden meşhur madalyonu da vücuda getirmiş olan ressam Gentile Bellini işte Osmanlı devleti hizmetine bu suretle girdi.

Fakat, sanatkar Bellini, Fatih tarafından kabul edilen ilk İtalyan ressamı değildi. Ondan onbeş yirmi yıl önce diğer bir İtalyan ressamı, Matteo di Pasti de yine Padişahın talebi üzerine İstanbul'a gelmiş ve bir kısım eserler meydana getirmişti.

Fatih'in son derece muvafak olmuş ilk portresini resmeden Bellini fırçasının mahsulünü tamamlanmış bir halde Padişaha arz edince, hükümdar o kadar sevindi ve coştı ki, bütün protokol kaidelerini bir tarafa atarak ressamın boynuna sarıldı ve onu alnından, yanaklarından şapır şapır öptü.

Bellini, Padişahın emrinde kaldığı müddet zarfında İstanbul'un her tarafını dolaşarak enteresan manzaralı yerlerinin ve tarihi âbidelerinin resimlerini yapmıştır. Bundan maada saraydaki Fatih'in hususî dairesinin duvarlarını nakışlar ve tablolarla süslemiş, saray erkân-

dası, küçük bir hükümetin samimi ve tasavvufî ifadesini andırmaktan çâresiz uzaklaşacak ve mütemadiyen — sun'i de olsa — titizleşecek ve yükselecekti.

Fatih, bizzat yazdığı şiirleri «Avni» müstear adıyla imzalardı. Yukarıda da kaydettiğimiz veçhile devrinin şairleri bazı Acem şairleriyle Orta Asyalı Türk şairi Ali Şir Nevai'yi taklit hususunda âdetâ birbirleriyle yarış ederlerdi. Türk şiirinde Lirizm - bilinerek veya bilinmiyerek - ekseriyetin kendini kaptırdığı edebî mektep oldu. Necati, Zati, kadın şairlerden Mihri ve Zeynep, Fatih'in veziri Ahmet Paşa hep bu cazibeye tutuldular. Fatih devrinin nesir ve nazım da diğer kahramanları arasında yine vezirlerden «Tazarrunâme» sahibi Sinan Paşa ile Destan Hamdi'nin, Cemalî'nin, Gülşeni'nin isimlerini zikretmeden geçmek haksızlık olur.

Bununla beraber, Fatih devrinin sanat ve tefekkür tarihine ait ciltler dolduracak tafsilâtı şu bir kaç sütun içine sığdırmanın imkânsızlığını okuyucularım elbette teslim ederler. Maksadımız 500 üncü yılın kutlanması dolayısıyla o yılların fikri faaliyetlerine dair başlıca hatları üstün körü çizivermekti. Ona muvaffak olabildikse ne mutlu!

başladığı, halkın Türk hâkimiyeti altında az çok refaha kavuştuğu şu sırada gazilerin arzusuna uyarak İstanbul sıkı bir surette kuşattı (1391 — 1395) ve hücumlarda bulundu. Bunun üzerine Batı Hristiyan âlemi harekete geçti.

Macar krallarının idaresi altında büyük bir Haçlı Ordusu Balkanlara doğru yürüdü. 1396 daki Niğbolu zafarıyla bu yardım hareketi özlendikten sonra tekrar İstanbul önlerine gelerek hücumlarda bulundu.

Bu defa da fetih mümkün olmadı işe de Karadenizden gelecek yardımları durdurmak üzere Anadoluhisarının yapılması, İstanbul şehri için de bir Türk mahallesinin kurulması gibi neticeler elde edildi. Bununla beraber gaziler pek tatmin edilememişti. İstanbul fethine başlangıç olmak üzere yapılan bu abluka ve hücum hâdiseleri o devrin vekayinâmelerinde şu şekilde geçer :

Bayezit Han azim leşker cemetti. Geliboludan Edirne'ye vardı. Niyet ettiğim Engürus (Macar) vilâyetine gaza ede. Bu taraftan İstanbul'un bir casusunu tuttular. Elinde kâğıdı dahi var, Engürus'a vara haber edekim, Türk senin üzerine varıyor. Gafil olma. Casusu tuttular Bayezit Han'a getirdiler. Casus, bundan önce de haber göndermişlerdir, diye doğruyu söyledi.

Beylerbeyi Kara Timurtaş paşa eder « Ey Sultanım, vacip budurkim evvel İstanbul'a düşesin, bu İstanbul'un kâfiri gayet müfsittir, vilâyetlerimizin arasında bu kâfir neyler? Alâşehri fethettik bunu dahi fethedelim.» Han dahi kabul etti. Geldiler, İstanbul üzerine düştüler. Denizden karadan kuşattılar. Bir nice yerden mancıklar kurdular. O zamanda çok top olmazdı, top kesretli Sultan Murad oğlu Sultan Mehmet Han zamanında oldu. Elhasıl İstanbul'un hisarını bunaltmışlardı. Nagâh bir haber geldikim «Engürus Tuna suyunu geçti, Sofya'ya yürüdü» dediler. Öyle olunca mancıkları ateşe urdular.

İstanbul ablukasını gevşetmiye sebep olan bu harp büyük bir Haçlı Ordusuyla yapılıyordu ve çok kanlı olmuştur. Konumuzla ilgisi çok olan bu muazzam seferin de hikâyesi şu şekildedir :

«Yürüdü, Alacahisar (Niğbolu) nevahisinde karşıladı ve buluştu. Kâfir kim İslâm

leşkerin gördü, kendi leşkerin iki bölük ettiler ki İslâm leşkerin araya alalar. Bundan önce leşkeri İslâm da iki bölük olmuştu. Gaziler hücum edip kâfirin üzerine yürüdüler. ol kâfirler gazileri araya aldılar hemen Beyazıt

Han dahi hazırda, kâfirin aradın aldı. Kâfir gördü kim daha İslâm leşkeri varmış hemen kaçmağa yüz tuttular. Gaziler önlerindeki kâfiri bastılar, Allahın inayetiyle ol kâfir leşkerin söyle kırıldılar ki, kırmaktan usandılar,

esir etmeğe başladılar. Kara Timurtaş'ın oğlu vardı Umur Bey dirlerdi bu uğraşı fakire o haber verdi. Bizim kendi halkımız içinde esir iki binden ziyade idi derdi. Elhasıl Rumeli ve Anadolu'nun halında esirsiz kimse kalmadı ve Engürus'un kralı güçlülükle kurtuldu, yalnız kaçtı, gitti.

İstanbul'u kurtarmaya gelen bu büyük Haçlı seferini bu şekilde bozguna uğrattıktan sonra Türkler tekrar İstanbul önüne geliyorlar. Yıldırım Beyazıt'ın ikinci İstanbul muhasarasını da yine Âşık Paşazade'den dinliyelim:

Beyazıt Han Bursa'dan göçtü. Boğazkesenin, yani İstanbul Boğazının en dar yerinin üst yanında bir hisar yaptı, Güzelcehisar derlerdi. Hisar kim tamam oldu. Erkudu, İstanbul Tekfuruna haber gönderdi kim, tiz hisarı boşalt bana vir ve illâ işte üzerine vardım, dedi.

Ali Paşa Hünkâra vardı. Gayet temellük etti İstanbul Tekfurundan (Tekfuru korudu). Elhasıl Hünkârı razı eyledi kim İstanbul'un içinde Hünkârın kadısı otura ve bir mahalle mescidi ola, yılda on bin florî haraç vere, bu tarik üzere sulh olundu. Tarakçı Yenicesinin ve Göynük hisar halkını İstanbul'a getirdi, bir mahalle etti ve bir mescit yaptı ve kadı dahi nasbetti, mesalihî müslimini o kadı görürdü, kâfir Müslümana hükmetmezdi.

Beyazıt Han'a Timur varması vâkı olunca Tekfur o mahalleyi sürdü ve o mescidi yıktı şimdiki demde ol halktan Tekfurdağında köy vardır. Göynüklü derler.

Yıldırım Beyazıt'ın İstanbul fethi teşebbüsleri bir çok sebepler dolayısıyla katılaşmedi araya Timur vakasının girmesi Bizans'a yirmi yıl kadar nefes aldırdı ve İstanbul fethini tam yarım asır geciktirdi.

Gaziler arasında fethin uzaması, o zamanın nüfuzlu vezirlerinden olup, ilk devrin hariciye vekilliği vazifesini gören Cenderelilerin, tüccar zümreyi, dolayısıyla Bizanslıları korumasından ileri geldiği fikri vardı. Daima tekrarlanan içi altın dolu balıklar

Biri de Darica'dır. O ahille verdi, âm da imârete vakfettiler. Biri Pendik'dir, kâfiri İstanbul'a gitti. Elhasıl deniz kenarındaki bu kâfir hisar çıkırları vardır şimdîye kadar gâh müslümana gâh kâfire dönerdi.

İkinci Murad zamanında İstanbul'a karşı mücadele şiddetlendi. 1423 denberi Venediklilerin Bizanslılardan satın aldıkları Selânik fethedildi. Kumandanlarından biri Mora'ya gönderdi. Kendisi de Bosna ve Arnavutluk'da muharebeler yaptı. Eflak beyini vergiye bağladı.

Ümitsiz bir halde bulunan Bizans İmparatorluğunun ekinde, Silivri ve Terkos civarı ile Aynaroz kalmıştı. Hristiyanlığın Bizanslılara yaptığı son büyük yardımı Türkler 1444 de Varna meydan muharebesi ile ölediler. Atina dikalığı Türklerin eline geçti. Mora Prensligi de vergiye bağlandı, Hunyadi İkinci Kosova meydan muharebesinde bozguna uğradı (1448).

Artık Bizans İmparatorluğu tamamıyla İstanbul duvarlarının gerisine çekilmişti. Sadece deniz yoluyla gelecek yardımları bekliyerek mukavemet devam ediyordu. İkinci Murad Edirne'de vefat edince babasının arzusu ile evvelce kısa bir müddet devletin başına geçmiş olan İkinci Sultan Mehmet bu defa da ha tecrübeli olarak idareyi eline aldı.

Sultan Mehmet, vaktiyle Yıldırım Beyazıt'ın ihmâl ettiği Anadolu hudutlarını dolaşarak bu tarafı emniyet altına aldıktan sonra İstanbul fethi hazırlıklarına başladı. O devrin vekayinâmeleri İstanbul fethini diğer meydan muharebelerine nazaran gecikmiş bir vaka gibidir. Âşıkpaşazade tarihinde de aynı şekilde geçer :

Fatih Sultan Mehmet gazi döndü kendi vilâyetine (Manisa) ya girdi neyle di? Dilediğim Gelibolu'nan Rumeline geçe, ettiler, devlet lü Sultanım Gelibolu boğazına kâfir gemileri geldi. Bunun üzerine Hünkâr doğru Kocaali'ne geldi. İstanbul'un üst yanında Boğazda Güzelce hisar'a kondu. Anası geçtiği yerden Rumeli'ne geçti hisarın karşısına kondu. Halil Paşaya «Lala buraya bir hisar gerektir, dedi. Elhasıl orada bir hisar yaptırdı.

Rumelihisarı tamam olunca «Akçaylıoğlu Mehmet Beyi gönderdi kim «Tiz var, İstanbul'un karşısını yaptır zor (Sona 3 ücü sayfada)

İki hükümdar ve iki taht!



Son Bizans Kayseri Kostantin.

İki yıl aralıkla iki şehirde, iki hükümdar, iki hükümetin başında iki tahta oturmuşlardı.

İki şehir hangileri idi? Bu iki şehirden biri İstanbul, öteki Edirne idi.

Bir şehir ki, ona (Şehirlerin Kraliçesi), (yed-i ilâhiye mevdu şehir) demek âdet olmuştur. Eski bir tâbir ile bu şehir, Rub'u meskûn'un merkezinde ve en mutena bir

noktasında idi.

Belki de hiçbir şehrin tarihi, bu kadar velveleli, bu kadar esrarlı, entrikalı, bu kadar şaşaalı ve nihayet bu kadar felâketli günler görmemiştir.

Bu şehrin mayası ihtiras, zevk, entrika ve ihtişam ile yuğurulmuştu. Orada her şeye para ve zevk hâkimdi.

Orada entrika günlük ve (Sona 3 ücü sayfada)

Birinci sahifemizdeki büyük üç renkli tablo Fatih Sultan Mehmet İstanbul surları önünde

Fatih Sultan Mehmedin Şairliği

Fatih şiirlerinde "Avn", mahlâsını kullanırdı kendi ismini koymazdı

Şiirlerinden bir kaç örnek

Fatih olan Sultan Mehmet, kumandan olan Sultan Mehmet, inkılâpçı olan Sultan Mehmet'in bir de şairliği vardır.

Osmanlı padişahlarının ekserisi şiir yazmışlardır. Divanları olanlar vardır.

Bir kaç lisana vâkıf olacak kadar kuvvetli bir kültüre malik olan, devrinin bütün ilimlerine vukufu ile şayanı hayret bir zekânın sahibi bulunan Fatih'in şair olması hayret edilecek bir şey değildir. Bilâkis gayet tabiidir.

Klâsik edebiyat âleminde şairlerimizin mahlâs kullannmaları bir teamüldür. Fatih de bu teamüle uyarak Avni mahlâsını kullanmıştır.

Fatih'in divanını son zamanda derin bir vukufu ile yeni harflerle neşreden Kemâl Edip Ünsel'in kitabından Fatih'in bir kaç şiirini buraya derc etmekle, bize İstanbul u hediye eden Büyük Fatih'in ruhunu tâziz etmeyi bir borç biliriz.

Sâkiyâ mey vir ki bir gün lâleazar elden gider
Çün irür fasl-ı hazan bağ-ü behar elden gider
Her nice zühd-ü salâha mayî olur harırum
Gördüğünce ol nigâr ihtiyar elden gider
Lâcerem had-i sabayile gubar elden gider.

Bir şaha kalam kim kulu sultan-ı cihandur
Mihri ruhi şems-i feleke nur-feşandur
Katlüme ya müjgâni ya tiri sebep olmuş
Çün öldüriser tir heman tiğ hemandur
Zülfün şeb-i kadr oldu kaşun id hilâlî
Vaslın dem-i id oldu firakun remezandur
Ol Yusûf-i hüsn urdi dile nize-i hecri
Canımu alan nize değül belki sinandur
Avnî gözi Mahmud şehin bakduğı bu kim
Mülkin dahiler zabt ider ana nigerandur
Yüzün meh-i id ü ser-i zülfün şeb-i esrar
Gauzen yed-i Musa leb-i lâ'lün dem-i İsa
Bu hüsn-i Hudar ki Hudâ sana virübdür
Mâni-i cihan yazmadı tasvirüne hemta
Alnun kamerine yüzün ayına müşabih
Bunca göz ile görmedi bu çarh-ı muallâ
Şol câm ki nûş eylemişem bezm-i gamünde
Bir sade hababıdur anun günbed-i hazra
Avni-seni medh eyledi çün tarz-ı gazelde
Matlas, didi yüzüne vü ağzuna muamma.

İki hükümdar, iki taht

(Baştarafı 2 inci sayfada) mutâz vekayidendi.

Orada zindan, işkence, göz oymak, hükümdarları parça parça etmek vukaâtı âdiyendendi.

Orada lüks, tabii ihtiyaçtı. Orada tervir ve iftira âdeti saniye hükmünde idi.

Ve sonra bu şehir ne gâ-

selerle, ziyet içinde parlayan garip giyinişleriyle bir yığın saray insanları sıralanmıştı.

Yalnız bütün bu ihtisam, geçkin bir kadının süslenmesi kabilindendi. Dış yaldızlı, fakat iç boştu. Ve tahtın oturduğu temel tamamen çürümüşüdü.



Ulubatlı Hasan'ın surlarda üstüne Fatih'in bayrağını diktiği kule

İstanbul'un Fethi ve Fatih Sultan Mehmed'in fethi müteakıf tıbbî zerdîği önem

Bir Yıldız doğuyor

1 428 senesi...

Osmanlı ülkesinde amansız bir hastalık hanımanlar söndüren ve her tarafı kasıp kavuran müthiş bir hastalık hüküm sürmekte idi.

Geniş ülkede bir matem havası esiyordu. Kimsenin yüzü gülmüyor, kimse, bir dakika sonra hayatından emin olamıyordu.

Şehirler, kasabalar, köyler üzerine sanki bir kâbus çökmüştü.

Devrin değerli devlet adamlarından, hükümdar hanelerinden bir çoğu, bu amansız hastalığın tesiriyle vefat etmişlerdi.

İkinci Sultan Murad çok üzgündü. Her gün en yakınlarından, en çok sevdiklerinden bir iki kişinin ölüm haberini işiterek müteallim oluyordu.

Bu korkunç hastalık, oldukça uzun bir müddet devam etmişti. Tamamen boşalan köyler vardı.

Bu matem günleri sürüp giderken iki hâdisenin velleli haberi yayıldı. Ülkeyi dolduran halk, bu önüne geçilmesi jmkânsız âfet karşısında tamamen çâresiz kalmıştı. Ne yapacağını, neye güveneceğini, kimden medet umacağını bilemiyordu.

Bir tek sığınacak yer kalmıştı. O da Cenabı Hakkı.

Ve halk, durmadan dua ediyordu.

Böyle felâketli anlarda insanların inanma kaabiliyetleri şayanı hayret derecede artar.

Her gün yeni bir haber çıkıyor, her gün inanılması güç rivayetler doluyordu.

İşte halkın bu inanma kaabiliyetinin en fazla arttığı sırada, iki haber, fasıla ile bütün ülkeye yayıldı.

Birinci haber...

Hükümdar Sultan Murad'ın bir erkek çocuğu doğmuştu.

Ve, uzun zamandanberi devam edip gelen ve veba denilen bu korkunç âfet o günlerde artık şiddetini kaybetmişti. Yavaş yavaş Türk ülkesinden çekiliyordu.

Sâri hastalık hükmünü iç-

nin o sırada, o en ümitsiz, en çâresiz zamanda doğuşu garip rivayetlerin süratle yayılmasına sebep oldu.

Genç bir şehzade doğmuştu.

Ve veba denilen âfet şiddetini kaybetmişti.

Ağızdan ağza herkes, bu Allahın tabii âfetini, yeni doğan çocuğun uğuru olarak kabul etti.

Bir anda küçük şehzade ülkenin her tarafında şöret buldu.

Bu, uğurlu bir çocuktu. Memleketine saadet getirmişti.

Halk, böyle söylüyor ve buna inanmaktan garip bir zevk duyuyordu.

Kısa bir müddet sonra veba, büsbütün kayboldu. Memleketin eski neşesi yerine geldi ve şehzade Mehmet uğur getirdiği baba ocağında büyümeğe başladı.

Bir sene ancak geçmişti.

İkinci bir hâdisesi tabiiye, Osmanlı diyarını velleli bir şekilde çınlattı. Bu hâdisiye, herkesin görebildiği, doya doya seyrettiği muhteşem bir semavi hâdisi idi.

Bir yıldız doğmuştu.

Fakat bu, her gece görülen yıldızlara benzemiyordu. Baş kısmı çok parlak, ve kuyruk kısmı saçaklı ve uzun bir kuyruklu yıldızdı. (x)

Osmanlı ülkesinin mavi semalarında, bilhassa ikindiden sonra bu muhteşem gök yüzü hâdisesi görülmekte idi.

Yıldız, sanki akşamları, Bizans surlarının üzerinde batıyor gibiydi.

İnanılmıyacak rivayetler bir kere daha ülkeyi dolandı.

Bu yıldız, genç şehzadenin talihi idi.

Genç şehzadenin talihi de, bu yıldız gibi parlak olacaktı.

Halk, böyle istiyordu, böyle inanıyordu.

Mustakbel İstanbul Fatihinin doğuşu, işte böyle garip iki hâdisesi tabiiye ile müterafik olmuştu.

(x) Bilhesap bu yıldızın, her üç çeyrek asra yakın

28 kere muhasara edilmişti. Muhtelif milletler, tam yirmi sekiz kere bu, târifi müşkül muhteşem şehri muhasara etmişlerdi.

Fakat şehir hiçbir vakit devamlı olarak başka bir milletin eline geçmemişti. Vâkıa Lâtiner, bir zamanlar Avrûpa'dan şuarsuz bir yığın halinde şarka saldıran haçlı orduları, Bizansın füsunkâr ufukları önünde irkilmiş, asıl maksatları olan mukaddes Kudus şehrinin yolcuları bu esrarengiz bir câzibeye kapılarak surları aşmışlardı. Şehir Lâtinlerin eline muvakkaten geçmişti.

Bu şehir o zaman yıkılmış, yıkılmış, soyulmuş, bin yıllık âbidelerinden pek çoğu tahrip edilmişti.

Bizansın tarihinde bu birinci fetih, en acı bir hâtime olarak kalmıştı.

Ayasofya ve Kora kiliseleri ile, Velâkerna, Jüstinyen Bukaleon saraylarıyla, Hipodromu, dikili taşı ve sirkleriyle, nihayet çift katlı surları ile bu şehir, tam bin yıl insanlığın hayâlinde bir efsane kahramanı gibi dalgalanmıştı.

Bu şehir, Bizans'tı, İstanbuldu!...

İkinci şehir hangisi idi? Bu ikinci şehir Edirne idi.

Balkanların eteğinde bir şehir.. Bir şehir ki, kendisi eski olsa dahi yeni, hareketli, heyecanlı bir milletin elinde idi.

Bu şehirde her şey, gençliğin, heyecanın, asaletin elinde esirdi. Bu şehirde dedikodu, entrika, ihtişam yoktu. Sokaklarda göğsü ve alnı yukarıda, tunç renkli kahramanlar dolaşıyordu.

Bu şehirde yalnız gür ve tok sesler işitiliyordu. Bu şehirde Bizans'ta olduğu gibi kulis arası entrikaları, arkadan vurnalar, tezvir ve iftira yoktu.

Bu şehirde her şey açıktı, mert idi.

Bu şehirde yalnız orta Asya'dan beri gelen küs ve nekare sesleri ile gülbank sesleri ufuklara hâkimdi.

Bizansın karşısında olan bu şehir Edirne idi.

İşte iki şehir, iki paytaht.. İki şehir.. İki taht vardı.

Biri bin yıllık.. Bin yıl durmadan süslenen, ihtişam içinde pırıl pırıl yanan bir taht.. Som altından yapılmış dört sütun üzerine renge renk kıymetli taşlarla süslenmiş bir taht.. Ve bu tahtın etrafında muhteşem elibi-

İkinci taht Edirne'de idi. Fazla süslü değildi. Mütevazıdı. Fakat mağrurdu, asıldı, mânâlı idi.

Bu taht fazla ihtişama, zahiri süse muhtaç değildi. Onda, gençliğin bütün taraveti, zindeliği âşikârdı.

Bu taht yaldızlı değildi, fakat temelleri granittendi. Türk milletinin bazuları üzerine kurulmuştu.

Bu taht, Türk milletinin kurduğu Osmanlı Devleti tahtı idi.

İki şehrin iki tahtına, iki sene aralıkla iki hükümdar oturmuştu.

Biri 1449 da Bizans tahtına, Diğeri 1451 de Osmanlı tahtına..

1449 da Bizans tahtına oturan, bir imparatorluğun sonuncusu idi.

1451 de Osmanlı tahtına oturan, bu yeni imparatorluğun birincisi idi.

Sonuncu olan, 45 yaşlarında bulunuyordu.

Birinci olan ise daha ömrünün baharını yaşıyordu. Yirmi bir yaşında idi.

Bunlardan biri, bin yıllık Bizansın son hükümdarı Kostantin Dragazes, öteki genç bir devletin, genç bir hükümdarı olan İkinci Sultan Mehmet'ti.

Kostantin'e hükümdarlık, More kıtasının meşhur şehri olan İsparta'da tebliğ olundu.

İkinci Sultan Mehmet, hükümdarlık haberini Manisa'da aldı.

Kostantin, imparatorluk tacını 1449 yılının kânunusani ayının altıncı günü başına giydi. İmparatorluğu tebliğe giden heyet yeni hükümdarı tebrik etmek için birbirini çiğnedi.

İkinci Sultan Mehmet'e hükümdarlık Manisa'da tebliğ olundu.

Hiçbir şey yok.

Genç hükümdar, galiba o günü bekliyordu.

Haberini alır almaz küheylanın sırtına atladı. Dönüp Manisa şehrine bir kere olsun bakmadı. Gençliğin en ateşli ve heyecanlı günlerini geçirdiği yeşil Manisa'nın, sarayının bütün hâtıraları bir anda geride kaldı.

«Beni seven arkamdan gelsin!..»

Dedi. Ve altındaki küheylanı mahmuzladı.

İki hükümdar ve iki taht arasındaki fark..

Birinde ihtiyarlığın ağırlığı,

Diğerinde gençliğin heyecan ve enerjisi

1356 yılında Rumeliye ayak basan Türk Orduları mukadderatlarını bağliyacıkları bd güzel Ülkeyi ele geçirdikçe İstanbul Anadolu ve Rumelinin ortasında mahzum kalmış güzel bir kale gibi kaldı. Bu Güzel Şehri zabt etmek ve Türk diyarının paytahtı yapmak zamanı gelmişti. İşte Türkler tarafından İstanbulun fethi XV. Asrın en mühim haiselerinden biri olmasına bu yönden sebep olmuştu. cede umumî bir şöhrete malik olmuştur.

Rumelihisarını yaptıktan sonra Mehmet II. İstanbul'dan kaçan bir Macar mühendisine büyük toplar imal ettirdi. Toplar (180.Kg.) ağırlığında ki taş güllerle bir mil mesafeye atıyordu. Bu devasa topu çekmek için (50) Çift idi Topun bakımı ve kullanılması için (700) kişiye ihtiyaç vardı. Mehmet II.nin bu büyük hazırlıkları karşısında dehşete kapılan ve Şehirlerinin ağıza dolaşan meşum kehanetleri düşeceğini hisseden halk uzun zamanın berî aralarında ağızdan hatırlıyorlardı.

Türklerin İstanbul'a (Topkapı) ve (Yedikule)ye açılan kapıdan gireceklerini bildiren bir kehanete istinaden, bu iki kapı duvarla örtülmüştü. (Morenus) isminde bir azize atfedilen bir kehanete göre (Oklarla teşhiz edilmiş bir kavim vadedektir. Müslümanlara gelince, Muhammedin eshabına söylediği şu cümle ile moralleri yükseltmişti. (Bir tarafı kara, iki tarafı deniz olan bir şehirden bahsedildiğini işittiniz mi? — Evet Resüllallah: — Bu Şehir İshak'ın yetmiş bin oğlu tarafından fethedilmediği son ve büyük karar saati (Kıyamet) çalınacaktır. Ayrıca Peygamber Muhammed gene şöyle buyurmuştur. (İstanbulu alacaklar; Kumandanların en iyisi bu şehri fete edecek olanlardır. Ve Orduların en iyisi de onun ordusudur.). Böylece Müslümanların Tabii cesareti Peygamberin sözleri le bir kat daha artmış bulunuyordu 1453 Yılı Nisanın ilk günlerinden sultan Mehmet iki yüz elli bin kişilik bir ordu le Kostantin şehri önlerinde görüldü. Önden iki yüz elli istihkam Askeri ve sanatkâr yürüyordu. 400 Kişinin muvazenesi temin ettiği topun Edirnedeki getirilmesi için iki ay lazımdı. Şehrin kapılarında birinin önüne yerleştirilen Top Çok geçmeden parçalandı ve infilak esnasında onu dökmüş olan Macarı öldürdü. Esasen bu Devasa topun Türklerle büyük bir yardım olamazdı. Onu doldur-

Yazan Gl. Dr. Ekrem Şadi Kavour

mak için iki saat lazım gelmekte ve bir günde sekiz atımdan fazla yapmamakta idi. 15 Nisan 1453 de Türk filosu boğazın güney ağzında görüldü. Bir kaç gün sonra ufak bir ceneviz filosu Liman önüne geldi. Türk donanmasından bazı parçaları mağlup etti. Sahilden adamların utandırıcı mağlubiyetini gören sultan Mehmet II. Hiddet içinde atını Denize sürüyordu. Bu hadisenin acısını, Amiralı Baltaoğlundan çıkardı. Sultanın maiyyeti donanmayı Limana sokmak imkanını bulamadılar. O zaman sultan gemileri karadan nakletmeyi düşündü. Bizanslıların müttefik bulunan Cenevizliler bu donanmayı yakmak istediler. Fakat Türkler uyanık davranıyorlardı. 50 Gün muhasaradan sonra, ki bu zaman zarfında Türk Topçuları dört kuleyi yıkmışlar,Geniş bir gedik açmışlardı. Fatih İsfendiyaroğlu ile Kostantine teslim olması için bir meşaj gönderdi. Fakat Allah kendisine emanet ettiği imparatorluğu son nefesine kadar muhafaza edeceğini söyledi. Bu cevabı alan sultan Karadan ve Denizden umumi bir taaruz için her türlü hazırlığı yaptı. Ordu-suna her türlü nimetleri vadetti ve sevinç nidaları ile karşıladı.

Ordunun sevkini artırmak için surlara ilk çıkacak olanlara Timarlar hatta sancaklar vereceğini ilân etti. Ve tehlikeden kaçmak isteyen korkakları celladın Baltası ile tehdit etti. Ulema, Hocalar bütün Ordugahı dolaşıyor ve Peygamberin kendilerini Koruyacağını tekrarlıyorlardı. Diğer taraftan İmparatorda bütün Karakolları, askerleri dolaşiyor, ve onların cesaretini artırmak için hiç bir şeyi ihmal etmiyordu. Surlar tamir edildi. Çukurlar kazıldı

Kazıldı, Manalar yükseltildi. Fakat Fatih bütün birliklerini Harp nizamına şoktu, Ertesi günü 29 Mayıs 1453 de, Gün ağarırken, Türk Topları tekrar faaliyete geçti. Zafer taayyüm etmeksizin iki saat en inatçı bir muharebe cereyan etti. Türklerin görülmemiş gayretlerine, Hıristiyanlar ümitsizliğine verdği cesaretle mukabele ediyorlardı. Ok ve taş yağmuru muhacimler üzerine püskürüyordu. Bu kati safhada gerilemek üzere olan Türk askerleri Sultanın teşvikâr nidası. İstanbulun fethine dair Kur'an'dan beyitler okuyan Şeyh Ahmet Kur'anî ve Akşemsettinin aralarında bulunuşu ile tutundular. Nihayet affedilmez bir ihmal ile kapatul-

ması unutulmuş olan (Cercoporta-Topkapı) dan 50 Türk Askeri içeriye girdi. Bunları görek dehşete kapılan Hıristiyanlar marмара sahiline kaçışmaya başladılar. Bu tarafı muhafaza eden Askerler kapıları, kapadılar ve anahtarları denize attılar. Halk Sainte -Sophie Kil sesine doldu ve kendilerini kurtaracak olan melek'i boğuna beklediler, fakat hiç bir mucize onları kurtaramadı. Gedığın önünde döğüşen Kostantin, askerlerinin mağlup olduğunu görerek Türklerin önüne atıldı. Ve Ölümüne kavuştu. Şehir tamamen zapt edildikten sonra Sultan Mehmet II. İstanbul Fatih'i olarak şehre girdi Soimte Sophie Kilisesinin önünde durdu, atından indi, mabedin her tarafını gezdi. Taktir ve sitayişlerini ifade etti. Ve mihraba ilk defa kendisi çıkarak onu islâmiyete vakfetti. Fatih İmparatorluk sarayına vasil oldu. Eskiden o derece canlı ve parlak olan dairelerini ölü sükûtu ve boşluğu karşısında çok mütesir oldu. Ve bir Acem beytini okudu. sezarların sarayında örümcekler ağ kurmuş, Baykuş, gece şarkısıyla efrasiyap'ın kubbelerini çınlatıyor.

Kuruluşundan beri 29 defa muhasara edilen, 7 defa zapt edilen bu şehri Fatih, Türk İmparatorluğuna ilhak etti. Fatih İstanbulu tamamen hakim olduktan sonra, hakiki bir devlet adamı olarak, fethini yeni kullarının örf ve ihtiyaçlarına uygun soysal eserlerle tamamladı. Hıristiyanlar Kültür ve adetlerine hürriyet gösterdi. Bundan başka İstanbulu İmparatorluğun en büyük fikir ve bilim merkezi haline getirmesine devamlı olarak çalıştı.

Fatih, kendi namına inşa ettirdiği Cami, diğer bir çok Camiler gibi yalnız bir ibadet yeri halinde bırakmıyarak İstanbulu ne büyük İmni, sosyal müessesesi haline getirmiştir. Caminin etrafında yaptırdığı medrese, imaret Hastane gibi tesisler Osmanlı idaresinin en dikkate şayan hususiyetlerindenir. Caminin etrafında milliyet ve din tefrik etmeden bütün halk için üstleri kurşunlu örtülü kubbeler yüz adet ev yapıldı. Bu sırada Dünya yüzünden Tıbbın esas hatları kurulmamış ilaçla tedavi sağlanmamış bir durumla karşı karşıya bulunuyordu

Bu zamanda Dinlerin en iyi müşit olmuş mukaddes kitapları ülemanın felsefi veya hekimane kanaatları ve dolayısıyla mütetayıpler insan sağlığı üzerinde müessir olmuştur. Var olmak kuz-

gün yağ ile yarayı dağlamak tımar (pansuman) da alınan mevzulardı. Yine bu tarihlerde Afyon Harda, Hatmi, sinameki, Anason Ravçete idi. O halde hekimlik daha ziyade ulemanın elinde bulunuyordu ulema Kuran'ın sıhhat ve hıfzı sıhha kaideleri hakkında ki irşatları ve hususi mahiyetleri çalışmaları gaye itihaz edilmiştir. Topkapı sarayında elde edilen havan, kutularla şifa ve ağrıyı kesme tesiri bilinen bazı tıbbi malzeme, maddeler (Macun, tentürler, haplar,) yapılmak suretiyle kullanıldığı anlaşılmaktadır. İstanbulun fethi, Türk tababetinin gelişmesine mühim hizmetler etmiştir.

Fatih'in ciddiliği ve himmeti ile 1470 yılında binasına kurduğu ve (Fatih külliye) si adı verilen üniversite mahalleri, bu günkü dersane mahiyetinde müesseselerdi. Bu külliye'nin bir tarafına ayrıca (Darülsifa) yaptırmıştır.

Burada istiyenlere ameli olarak (Hekimlik) öğretilmekte idi. Bu hekimlerin Kadrus yanında birde (Şakirtler) yani yeni öğrenciler bulunuyordu. Bunlar burada yatmakta idi. Bu darülsifa yarım asra gelinceye kadar mevcuttu. Fakat bugün bu bina tamamıyla yıkılmıştır. Tebrzden gelen hekim (Kubüddin) bu darülsifada açılan akademiğe öğretime katılmış, bazı toplantılarda Fatih de bulunmuştur. Burada mühim şahsiyetler hekimlik yapmışlardır. Bunun kadrosunda hekimler, cerrahlar ve kehhalar vardı. Dışardan müraaat eden hastalar muayene ve ayaktan tedavi edilmek için ilaçları verilir. gerektiğinde yatırılırdı.

Fatih külliyesinde ilmin esasları öğretilen sonra tıp kısmına ayrıldılar tabikati darülsifada öğrenirdi. Türk padişahlarından ilk defa Fatih'in Ordularında (Hekibâşılar) bulunuyordu. Bunlar memleket sağlığının nazımlığı vazifesi görmüşlerdir. Vakıfların şartlarına göre, bu darülsifa yabancı ve gayri müslim hekimler tayin edilmemiş ve bu hal uzun müddet böyle devam etmiştir. Bu darülsifa hekimbaşılık yapmış (Ahî Çelebi) ve Cerahiyetül) (Haniye) eserini Fatih'e ithaf eden Sabuncuoğlu vesaire zikredilen güzel ve tarihi İstanbul, Türk aleminin kalbinde en kutsal bir belde olarak azizliğini muhafaza etmekte ve Fatih'i daima minnet ve rahmetle anmaktadır.

500 Yıl geçti, fakat eserinin hasmeti ebediyete kadar tazeliliğini muhafaza edecektir.

Bu tarihi günde Fatih, ve İstanbulun zaptı için şehit düşen diğer kahramanları bir defa daha rahmetle hürmetle analım.

Dr. Ekrem Şadi Kavour

ma buyurdu elli birinci Sah günüydi hisar fetholundu. Eyu yağmalar, eyu doyumluklar oldu. Altun, gümüş mücevherler bulundu. Halkın esir itiler, Tekfurunu öldürdüler. İlk Cuma günü Ayasofya'da Cuma namazı kılındı, Sultan Mehmet gazi adına hutbe-i islâm okundu.

Fetihten evvel Yıldırım

(Baştarafı 2 inci sayfada) la... dedi. Mehmet Bey geldi şehrin kapısından adam kavradı, köylerinin davarını sürdü.

Tekfura haber oldu kim «Türk bizim görgümüzü yırttı, evimizi başımıza yıktı» dediler. Tekfur eder «Bunun bizimle komşuluğu doğanla karga komşuluğuna benzer, eğer bu Türkten kurtulmağa çare olursa dostumuz Halil Paşadan olur der.

Bizanslılar Halil Paşaya başvurular, fakat Hünkâr «yaz olsun görelim, Allah ne buyurursa öyle ola dedi. Kendisi fetih hazırlığıyla meşgul olup dururdu. Hemen ki esbap tamam oldu. Yaz geldi, Sultan Mehmet eder. İstanbul civarında yaylarını der.

Geldiler İstanbul üzerine kondular karadan ve denizden kuşattılar, dört yüz pâre gemi denizden yürüttüler. Yetmiş pâre gemi dahi durdu, sancakların çözdüler, hisar dibinde — Halic'te — denize girdiler. Deniz üzerinde köprü yaptılar, yürüyüş ettiler.

Elli gün gece ve gündüz çenk oldu, âhır Hünkâr yağ-

ma buyurdu elli birinci Sah günüydi hisar fetholundu. Eyu yağmalar, eyu doyumluklar oldu. Altun, gümüş mücevherler bulundu. Halkın esir itiler, Tekfurunu öldürdüler.

İlk Cuma günü Ayasofya'da Cuma namazı kılındı, Sultan Mehmet gazi adına hutbe-i islâm okundu.

Devrin değerli vekayinâmecisi Aşıkpaşazade İstanbul fethini işte bu şekilde hikâye eder.

Kısa bir zamanda binlerce hisar fethetmiş olan Türk kuvveti önünde bu işin gecikmesini bazı şahsiyetlere atfederek izah etmek yolunu tutmuştur.

Fetih hikâyesi, kısa bir zamanda Türk kuvvetlerinin İstanbul gibi muazzam bir kaleyi alacak bir seviyeye gelişmiş olduğunu, umumi efkârın da ne kadar azimli olduğunu gösteriyor. Kara kuvvetlerinin gelişmesini adım adım tâkib edebiliyoruz. Fakat İstanbul fethinde en büyük rol oynayan Türk denizciliğini o zamanki durumu ve süratli gelişmesi üzerinde çalışmamız icâbeden bir tetkik sahasıdır.



Ayasofya ve Atmeydanının denizden görünüşü (1493 te yapılmış bir krokidir)

İSTANBUL'UN FETHİ NASIL OLDU?

Bu, herhangi bir kalemin tasvir edebileceği bir hadiseden çok daha bambaşka, cihanşümül ve muhteşem bir hadisedir.

Tahta çıktığı gün gözlerini Bizans'a çeviren 21 yaşındaki genç bir hükümdar, gecelerini bile bu muazzam hadisenin husule gelebilmesi için plânlar kurmakla geçiriyor.

Uzunca bir zaman bununla geçiyor. Her şey inceden ineye hesaplanıyor.

Fatih'in önünde, gayet mufassal bir İstanbul haritası var.

Bütün surların, mülki ve askeri kapıların hepsinin yerleri işaret edilmiştir. Denizde ve karada, Bizans'ın mukavemet noktaları riyazi bir hesapla hesaplanmıştır. Genç Padişah hiç bir noktayı ihmal etmiyor.

Bizans muhasara edilirse nereden bir tehlike gelebilir? Ya karadan bir haçlı ordusu, ya denizden bir filo..

Derhal genç padişah kararını veriyor. Denizden gelecek herhangi bir filonun İstanbul'a yardım edememesi lâzımdır. Gelecek filo Boğazdan geçememelidir. O halde Boğaz Türk hâkimiyeti altında olmalıdır.

İstanbul Boğazının en dar yerinde, Anadolu Hisarının tam karşısında bir hisar, bir kale yapılmalıdır.

Derhal memleketin her tarafından ustalar, ameleler getiriliyor, kereste, taş ve diğer levazım taşınıyor. Bir anda Boğazın bu noktasında hayret verici bir kalabalık toplanıyor. Yakınlarda kireç ocakları açılıyor.

Bütün vezirler, kumandanlar amelenin başındadır. Bizat genç Padişah, yapılacak kalenin taşlarını kendi sırtı ile taşıyacak kadar heyecan gösteriyor, heybetli bir kalenin koyu gölgeleri, Boğazın mavi sularında dalgalanmağa başlıyor.

«Rumeli Hisarı veya Boğazkesen» denilen bu muhteşem kalenin yapıldığı topraklar kimindir? Bizans'ın mı, Osmanlıların mı..?

Bunu, son Bizans Kayseri de bilmiyor muydu acaba?

Hisarın yapılmasına başlandığı günlerde Kayser Kostantin Dragazes, Fatih Sultan Mehmed'e bir sefaret heyeti gönderdi.

Bu heyet Fatih'e, oldukça sert bir tavırla gelmişti.

Sefirler «hisarın yapıldığı toprakların, Bizans'a ait olduğunu, inşaatın derhal geri bırakılmasının icabettiğini, buna mukabil bir vergi verilebileceğini...» söylemeğe gelmişlerdi.

«Benim kudretim yettiği yerlere

onların emelleri bile varamaz»

Genç hükümdar, kışkırmaları çatarak bu sözleri dinlemiş ve sonra onlara, «Babam zamanında Varna muharebesinde memleketim büyük bir tehlike geçirmişti. Babam memleketini korumak için Anadolu'daki askerlerini Rumeli'ye geçirmek istediği vakit memleketiniz, askerlerimizin Gelibolu'dan geçmesine mâni olmuşlardı. O vakit babam, bu noktaya bir kale yapmağa ahdeylemişti. Ben, babamın bu ahdini yerine getiriyorum.

İmparatorunuza deyin ki şimdiki Padişah, eslâfına benzemez. Benim kudretim yettiği yerlere, onların emelleri bile varamaz!..»

Cevap, sert, merdâne ve mağrurâne idi.

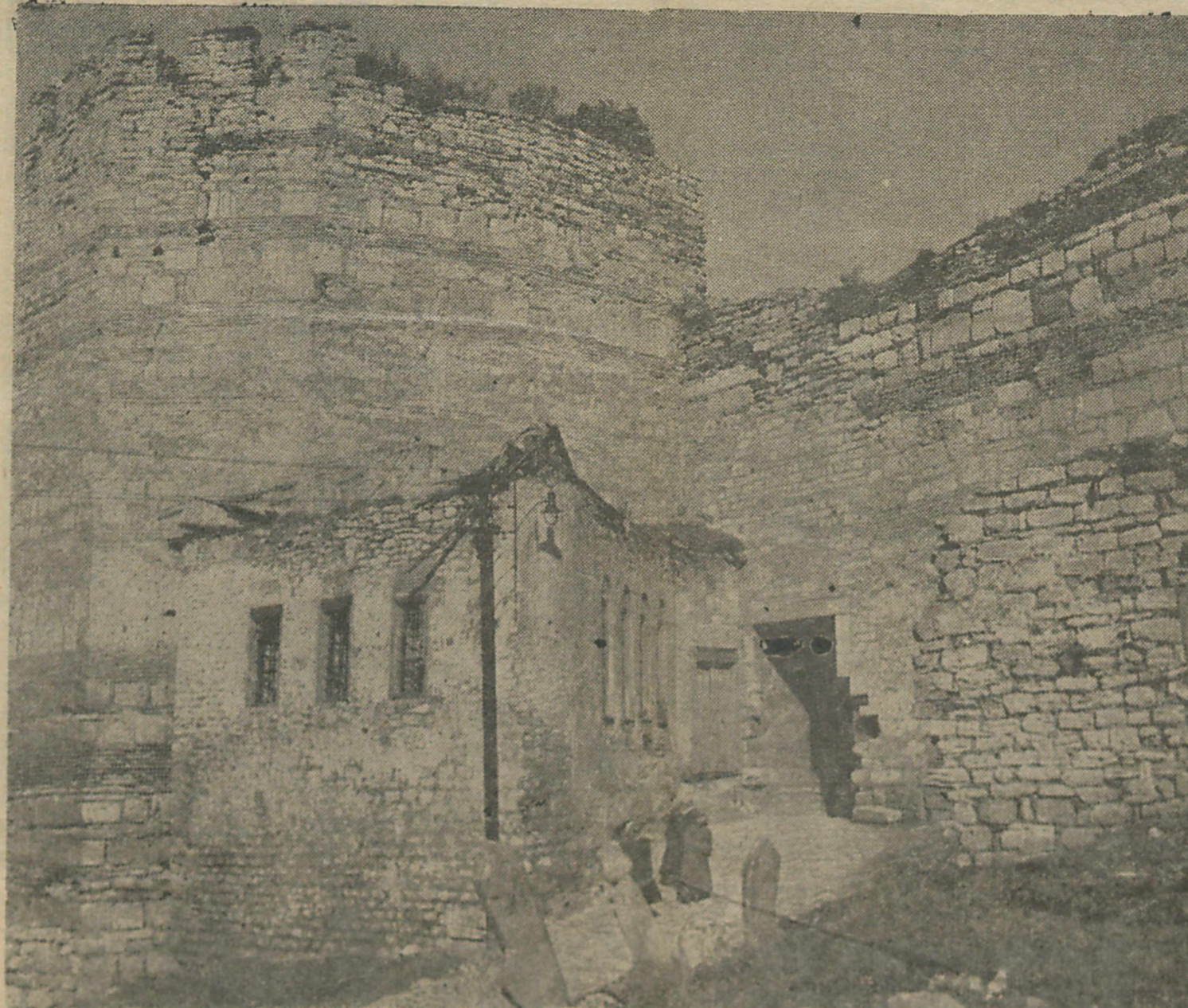
Ve bu genç hükümdara gurur yakışıyordu.

Kayser Kostantin, sert bir kayaya çarptığını anlamıştı. Bu genç adam, ne tehditten, ne ricadan aslâ müteessir olmuyordu. Karar verdiği işten onu alkoyacak bir kuvvet yoktu.

O vakit Kayser Kostantin siyasetini değiştirmeyeği daha muvafık buldu. Tehdide kulak asmayan bu genç hükümdarı, memnun etmek her halde daha doğru olurdu.

Rumeli Hisarı süratle yükseliyordu. Ve bu hisarın yapılmasındaki maksat aşıkardı. Öyle olduğu halde Kayser, sırf Fatih'i memnun edebilmek için, hârdâ çalışan amelelere meyva ve envai türlü yemek göndermeğe başladı.

Sultan Mehmet gürledi: "Varın imparatorunuza bildirin: Bu padişah eslâfına benzemez... Benim kudretim yettiği yerlere sizlerin emelleriniz bile varamaz...," bu fethi ilk işaretler..



Fatih'in Yedikule'den Halice kadar uzanan surlardan İstanbul'a ilk girdiği nokta, Eğri kapının bugünkü halli..

Kaptan, Rumeli Hisarı'ndaki Türk askerinin vazifesini belki de bilmiyordu. Hisarın önüne gelince Hisar Kumandanı Kaptan!.. Yelkenlerini iyice topladı! diye haykırdı.

Fakat Venedikli kaptan aldırış etmedi. Belki de Fatih'in yeni topraklarından haberdar değildi. Yelkenleri açık olduğu halde yoluna devam etmek istedi. Türk kumandanı daha gür,

binlerce hayvanatın bağırması..

Bu, görülecek bir manzara idi.

Tarihi âlemde ender tesadüf edilen bir manzara idi.

Ve Bizans, bu müthiş, korkusuz, cesur, gözü pek, azimkâr kütlenin karşısında âciz, zebûn, kadere boyun eğmiş bekliyordu..

12

mayıs gece yarısı..

Umumî hücumlardan biri yapıldı. Vâkıa umumî hücum değildi. Fakat ona hazırlıktı. Hücum çok şiddetli oldu. Bizanslılar bunu, asıl umumî hücum zannettiler. Bütün kuvvetleriyle surlarda müdafaaya koyuldular.

Bir aralık hücum o kadar şiddetlendi ki, Bizanslılar ümitlerini keserek ikinci sıra doğru çekilmeğe bile karar verdiler.

Bütün halk killiselere, manastırlara kapanmıştı. Çanlar çalıyor, keşişlerin garip âhenkli duaları kubbelerde inliyordu.

Fakat Fatih'in hakiki maksadı umumî hücum değildi. Belki de Bizanslıların mâneviyatını tahrip etmek istiyordu. Esasen buna çoktan da muvaffak olmuştu.

★

18

Mayıs..

Bizanslılar, 18 Mayıs sabahı surların üstünden baktıkları ıvakit, hayret ve dehşet içinde, çığlıklar koparak geri çekilmişlerdi.

Müthiş bir manzara ile karşı karşıya idiler..

Surların yüksekliğinde bir kule yürüyordu.

Yürüyen kule.. Nasıl yürütülüyordu? Bunu o sırada Bizanslıların düşünemelerine imkân yoktu.

Fakat büyük ve korkunç bir kule hareket ediyor ve surlara doğru yaklaşıyordu.

Demek artık İstanbul'un son dakikaları yaklaşmıştı.

Mütharrik kuleyi görenlerin, feryatlar ve çığlıklar koparak şehrin sokaklarına yayılması, Bütün Bizanslı allak bullak ediyordu. Korku, umumî bir hal almıştı.

25 Mayıs..

Bütün sur buyunca karadan hücumlar durmadan devam etti. Fatih, gece gündüz ordusunun başından ayrılmıyordu. En küçük bir hatâ ve ihmalî mutlak görüyor ve derhal müdahale ediyordu.

★

Bizans'ta neler oluyordu.

Muhasaranın bu son haftasında artık bizanslıların mânevî kuvvetleri sıfıra münce olmuştu. Şehrin içi acımacak bir halde idi. Her dakika yeni birtakım rivayetler, hurafeler çıkıyor, bu hurafeler, ne kadar mantıksız olursa olsun bütün Bizans halkı şayanı hayret bir sadakatle inaniyordu.

Bizans artık düşünemiyordu. Büyük Türk'ün, Türk ordusunun korkusu, dehşeti onu felce uğratmıştı.

Bizans'ta dolaşan şâyiaları, o zaman yaşamış ve muhasarayı günü gününe yazmış olan Kritovolos'dan naklediyorum:

«Muhasaranın son günlerinde garip hadiseler oldu. Bu, Cenâbı Hakkın İstanbul'u felâketlere mâruz kılacağına bir delildi. Halk büyük bir kalabalık halinde Panaya tasvirini taşıyarak sokaklarda dolaşırken, birdenbire hiç sebepsiz tasvir yere düştü, kapandı. Kaldırmak için çok uğraşıldı.

Mukaddes tasvirin yere kapanması, büyük bir felâket haberi idi. Halk telâş ve heyecan içinde idi. Gene aynı gün birdenbire gökyüzü simsiyah karardı. Müthiş gürültüler kulakları patlatıyordu. Şimşekler, yıldırımlar yağdıyordu. Ve müthiş bir yağmur.. Her tarafı sel aldı.. Artık halkın teessürüne, şaşkınlığına payan yoktu. Bizans matem içinde di..»

26 Mayıs..

Bir garip hadise daha.. Bizans'ta her dakika yeni bir hikâye imal ediliyordu. Ayasofya Kilisesinin üzerinde kıpkırmızı bir ziya parlamıştı.. Bu, göklerin işareti gibi telâkki edildi. Demek Bizans'ın Türkler eline geçmesi mukadderdi. İşte muhasaranın son günlerinde Bizans hâleti ruhiyesi.

★

28

Mayıs..

Her şey hâzırda. Denizde donanma, karada ordu, Fatih'in son emrini bekliyor. Bu beldeler kraliçesi, artık sahibinin eline, Türk Milletinin eline geçecek..

Günlerden beri müthiş bombardıman devam etmişti.

Bir taraftan Kayser, Fatih'i oyalamak için bu çareleri başvururken, diğer taraftan da hazırlıklarını tamamlamak için var kuvvetini sarfediyordu.

Bu sırada bir hâdise oldu. İsfendiyaroglu kumandasında Tekfurdağ'na çıkarılan Türk askerleri, hayvanlarını otlatıyorlardı. Bizans askerleri ile Türk askeri arasında bir münazaa çıktı. Münazaa büyüdü. Bikaç Türk askeri şehit düştü.

Bu hâdise Fatih'i büsbütün kızdırmış göründü.

Durum güttükçe gerginleşiyor.

İmparator da İstanbul kapılarını kapattı. Bu, münasebetlerin kesilmesi demektir. Bizans'ta bulunan Osmanlılar esir edildi.

Gene bu sırada Kayser, Bizans'ta bulunan Şehzade Orhan'ın, birikmiş tahsisatını Fatih'ten istemek hatâsında bulundu. Kayserin düşüncesine nazaran bu suretle Fatih tehdit ediliyordu. Eğer bu tahsisat verilmezse Şehzade Orhan serbest bırakılacaktı. Güya bu takdirde memleket içinde bir karışıklık vukua gelecekti. (1)

Fakat Fatih bu nevi tehditlere kıymet verecek bir kimse değildi.

İki hükümet arsında muharebe kati bir şekil almış oluyordu.

Fatih bu sırada hummalı bir siyasi faaliyet sarfetmekte idi. Yakın ve uzak devletlerle mütarekeler akdetti. İçte ve dışta memleketi emniyet altına almağa ihmal etmedi.

Boğazkesen (Rumeli Hisarı)'nın yapılması da sona ermişti.

Bu muazzam kalelerin bu kadar kısa bir zamanda tamamlanması, Bizanslıları, Fatih'in kuvvet ve kudreti hakkında malûmat sahibi etmişti.

Bizans, şimdi mukadder âkıbetini düşünerek dehşet içinde kalyordu.

Fatih, Firuz Ağa'yı, bir miktar kuvvetle hisara yerleştirdi ve ona (ne büyüklükte olursa olsun, hangi milletin sancağını taşırsa taşırsın, Boğazdan geçmek isteyen bütün gemileri durdurmaya, yelkenlerini topladıktan sonra gelip yeni kalenin önünde demir attırmağa, kaleyi sancaklarıyla selâmlatmağa ve hakkı müruru almağa) memur etti.

Bu emirlere riayet etmiyen gemiler derhal batırılacaktı.

Fatih, surların önünde görünüyor.

1452 yılının ağustos ayında Fatih, elli bin kişilik bir ordu ile birdenbire İstanbul surları önünde görüldü. Bu geliş o kadar âni olmuştu ki, İmparator da dahil olduğu halde Bizans halkı, sonsuz bir korku ve telaşa düştü.

Bizans son günlerini yaşıyordu.

Demek Bizans nihayet muhasara edilmişti.

Hakikatte Fatih, daha hazırlıklarını ikmal etmemişti. Bu geliş ancak bir kontrol mahiyetinde idi. Fatih üç gün surların önünde dolaştı. Arazinin ve surların vaziyetini iyiden iyile gözden geçirdi.

Bir müddet sonra, Bizanslıların hayret ve telaştan açılan gözleri önünde Fatih, Edirne'ye döndü.

Fatih, İstanbul'un kara tarafından muhasarasıyla zaptedilebileceğine kaani olmuştu.

Derhal Turhan Bey kumandasında bir kuvveti Mora üzerine gönderdi. Bu ordu, Mora Rumlarını meşgul edecek, ve onların Bizans'a muhtemel bir yardımını önleyecekti.

Mora yarınması, kısa bir zamanda Türk süvarilerinin müthiş aklarıyla alk bullak oldu. O kadar ki Mora Rumları, Bizans'a yardım etmek değil, kendi âkıbetlerinin tayininden endişe içinde kaldılar.

★

Karadenizden iki gemi geliyor.

Bu iki gemi, Venedikli Cirolamo Merazini kumandasındadır.

(1)Şehzade Orhan, Yıldırım Bayazid'in büyük oğlu olan Süleyman Çelebinin torunudur.

daha sert ve amirane bir ses:

—Kaptan!... Yelkenleri aşağıya kadar indir!..

Emrini verdi.

Ve akabinde bombardalar, karabinalar işlemeğe başladı. Gemilerdeki tayfalardan yaralananlar oldu. O vakit Venedikli kumandan, işlerin başka şekil aldığı sezer gibi oldu. Yelkenleri indirdi.

Bombardıman durdu. Fakat hilekâr kaptan, bu sırada müsait bir rüzgârla yelkenlerini şişirerek süratle İstanbul'a doğru kaçabilirdi.

Hisar Kumandanı hiddetinden ne yapacağını bilemiyor. Fakat bu hilekârlığın intikamını almakta gecikmedi. Tesrinisaninin yirmi altısında bir başka Venedik gemisi daha Boğaziçi münadesiz geçmek istedi. Ve kaleden atılan bir gülle ile denizin dibini boyladı.

Türklerartık İstanbul Boğazına hâkim olmuşlardı. Bizans için, denizin bir tarafı kapanmıştı.

Ya Bizans?!..

Acaba Bizans'ta ne oluyordu

Bizans'ta hurafeler alıp yürümüştü. Her köşede bir falcı, her adım başında bir meczup Bizanslıların kalblerinde titretici tesirler yaratıyorlardı.

Bizans korkuyordu.

Bizans, olmayacak şeylere inanmak istiyordu.

Bizans, fala düşküncüydü, falcıları dinliyordu.

Ve, halkın bu arzusunun meczuplar, keşişler, falcılar fazlasıyla tatmin ediyorlardı.

Müverrih Kritovolos'un o günleri tasviri

Meşhur Kritovolos, kitabında o günleri şöyle izah ediyor: «İstanbul halkının heyecanını arttıran şey, o zaman te'üle vesile olan aşağıdaki fevkalâde hâdiseler idi. Arzın inlemesi, zelzele, sonra gök yüzünde şimşeklerin çakması, bir takım parlak cisimlerin gökyüzünden düşmesi, yıldırımlar, fecri şimalîler, fırtınaların, şiddetli yağmurların alıp yürümesi... Bunlardan sonra meçhul yıldızların gayri muntazam surette görünmesi, etkâri büsbütün çileden çıkarıyordu.

Kiliselerdeki azizlerin tasvirleri, mukaddes âbideler, heykeller terliyorlardı..

İnsanlar çaresiz kaldıkları vakit olmayacak şeylere inanırlar. Bizans inanmak istiyordu. Yakın felâketin semavi sebepler yüzünden olduğuna, göklerin, Bizans'ı mahkûm ettiğine inanmak istiyordu.

★

1453 yılı mart ayındayız.

Fatih, bütün hazırlıklarını tamamlamış ve tarihi vazifeyi ifa edecek olan ordusu yola çıkmıştı.

Fatih'in ordusu ne kadardı?..

Bunun hakkındaki rivayetler çok muhtelif. Alelekser yabancı kaynaklar asker miktarını fazla göstermek merakındadırlar. Bu miktar yüz bin ile dört yüz bin arasında değişmektedir.

Yalnız şunu derhal ilâve etmek gerektir ki, Fatih'in asıl muntazam ordusunun yanında, yüz bin aşan bir başka kalabalık, gayri muntazam bir başıbozuk topluluğu da mevcuttu. Anadolu'nun muhtelif köşelerinden din adamları, şeyhler, dervişler, müritler akın akın İstanbul'a geliyordu.

Askerin mânevîyatını yükseltecek olan asrın en tanınmış din adamları, ulemâ, sulehâ da ordunun yan başından ayrılmıyordu.

Bu meşhur şahsiyetlerden bir kısmı şunlardı:

Akşemsettin, Karşemsettin, Senal, Emir Buhari, Molla Fenârî, Hasip Ali, Ensar Dede, Molla Gürâni...

Surların önü bir mahşer yerine dönüyor.

Büyük ordu nispetinin beşinde surların önüne gelmiş bulunuyordu.

İstanbul surlarının önü, birdenbire bir mahşer yerine dönmüştü. On binlerce halkın müthiş gürültüsü, silâhların şakırtısı, topların gürültüleri, mehter takımının garip, müessir ve gür ses, trampetelerin, küslerin devamlı velevesi,

Fatih'in muhteşem çadırı, Sen Romen kapısının karşısına kuruldu. En büyük toplar da bu kapının karşısına konulmuştu.

Topkapı!..

Maddî kuvvete olduğu kadar mânevî kuvvete de âzami kıymet veren Fatih, öğle namazını bu muhteşem ordu ile birlikte kıldı. Namazın sonunda âmin... sesleri gökleri tuttu. Yedikule'den Halic'e kadar olan bütün saha, on binlerce çadır ile bir anda doluvermişti.

Karadan şehir muhasara edilirken Fatih'in himmetiyle gelişen Türk donanması da, kaptan Baltaoğlu kumandasında Gellbolu'dan hareket etmiş ve İstanbul önlerine gelmişti. Her geçen gün biraz daha Bizans bunahıyor, istikbalinden ümidini kesiyordu. İmparator Kostantin, çaresizlikler içinde, bu, azim ve iradesi hudutsuz genç hükümdarın karşısında çarpınmakta idi.

Bizans'ın iki ümidi vardı.

Biri, Avrupa'dan gelecek yardım.

Diğeri de bin yıldanberi İstanbul'u kurtarmış olan surlar.. Fakat, kader hükümünü çoktan vermiştir.

Fatih'in siyasi dehâsı, Avrupa'dan gelecek bir tehlikenin önünü daha evvelinden almıştı. Muhteşem surlar ise, harb sahnesine yeni giren topların karşısında âciz kalacaktı.

Fatih, fetih için hiçbir maddî ve mânevî tedbiri ihmal etmemişti.

Toplar, bilhassa surların üç mühim noktasına teksif edilmişti. Birinci topçu grubu Tekfur Sarayının karşısı, ikinci grup Edirnekapi'nin karşısı, üçüncü ve en mühim grup da, Topkapı karşısında idi.

Vekayinâmelerden öyle anlaşılıyor ki, Osmanlı ordusunun bilhassa en güzide kısmı bu Topkapı karşısına yerleştirilmişti. Bizzat Hazreti Fatih de bu noktaya fazla ehemmiyet veriyordu.

★

Bizans'tan bir pasaj..

İmparatorun riyasetinde kurulmuş bir meclisî harb. Derin bir sükût var. Herkes düşünceli.. İmparator soruyor :

— Sen Romen kapısını kim müdafaa edecek?

Sen Romen kapısı, Topkapı kısmı idi. İmparator, bu kısmın bizzat Padişah tarafından kontrol edildiğini biliyordu. Kimse cevap vermiyor. Herkesin başı önünde..

O vakit meşhur Cenevizli Jüstinyani ayağa kalkarak:

— Bu mevkî, Hazreti İsa'nın şerefine, maiyetimle birlikte müdafaaaya hazırım..

Dedi.

İmparator memnun oldu. Bizzat kendisi de o noktada bulunacaktı.

★

22 nisan pazar..

Fatih'in yeni, ve görülmemiş bir teşebbüsünün başladığı gündür.

Fatih, tasavvurları hakkında evvelinden kimseye hiçbir şey söylemezdi. Şimdi Beyoğlu surlarında müthiş bir faaliyet vardı. Bilhassa geceleri bu faaliyet büsbütün artıyordu.

Ne Bizanslılar, nede Galata'daki Cenevizliler, Fatih'in bu garip faaliyetinin mânasını bir türlü anlayamıyorlardı.

Dolmabahçe ile, Halic'in Kasımpaşa koyu arasındaki Beyoğlu surları üzerinde bir şeyler yapıyordu.

22 nisan sabahı şafakla beraber şayamı hayret bir seyahat başladı. Dolmabahçe önündeki Türk gemileri, karaya çıkarıldı.

Şimdi gemiler, karada hareket ediyordu. Bu, görülmemiş bir şeydi. Birlerce asker ve amele, bâzularını şişirerek, sonsuz bir gayretle, fakat neşe ve şevk içinde bu garip ameliyeyi yapıyorlardı.

Gemiler tepelere çıktıktan sonra ekseri tayfalar gemilere binmişlerdi. Aşağı doğru inerken yelkenler açılıyor, sanki denizde seyahat ediliyormuş gibi, nâralar, şarkılar, harb âvazeleri içinde Halice doğru iniyordu.

Halic'e, 70 gemi indirildi.

Surlar oldukça tahrip olummıştı. Geceleri sabahlara kadar meseleler yaklıyordu.

Fatih, hazırlıkların tamam olduğunu gördü. Bütün kumandanlarını, askerlerini topladı. Ve onlara çok veciz, fevkalâde müessir bir nutuk irad etti. Askerinin, kumandanlarının cesaret ve besaletlerini övdü.

Hazreti Peygamberin hadisi şerifi kimsenin dilinden dışıydı :

«Letüfvehannel Kostantaniyye, feleni'mel Emir Emirü rüha, ve leni'melceys zalikelceys..»

Meşhur Kritovolos'a nazaran Fatih'in nutku şöyle sona ermişti :

«İmdi parlak bir muharebe için birbirinizi teşci ediniz. Tahattur ediniz ki zafer çin üç şart vardır. Hülûsu niyet, fena hareketten haya, âmirlere itaat.. Yani kemâli sükûn ve intizam dahilinde verilen emirlerin tamamen ifası.. Liyakatinizi gösteriniz. Bana gelince, sizin başınızda muharebe edeceğime yemin ederim. Herkesin ne suretle hareket ettiğini bizzat takip edeceğim.

Şimdi herkes istirahat etsin. Her tarafta bir sükûnu mutlak hüküm sürmesini emrediniz. Yarın sabah fecirle beraber sancakların rüzgârla dalgalandığını görünce derhal silâhbaşı yapıp ileri atılınız..»

★

29 Mayıs 1453..

Fecirle beraber, tarihin bir devrini kapayıp, yeni bir devrini açacak olan büyük hücum başladı.

Bu, muhteşem bir sahne idi.

Hücumun bütün safahatını burada izah etmeğe imkân yok..

Surların dışında, bir insan mahşeri kaynaşıyordu.

Tekbir sesleri, ilâhiler, Allah Allah sesleri gökleri tutuyor, nâralar, feryatlar, silâh şakırtıları birbirine karışıyordu.

Toz ve topraktaki göz gözü görmüyordu.

Bu müthiş anda, surlar üzerinde bir renk dalgalandı.. Bir Türk kahramanı, tarihe adını mal eden bir Türk kahramanı, şanlı Türk bayrağını surların üzerine dikmişti.

Ulubatlı Hasan'ın bir heykeli andıran gövdesi, şimdi surların üzerinde görünüyordu. Ve elinde Türk bayrağı..

Bu, Bizanslılar için son darbe oldu.

Şehirde durmadan çanlar çalıyordu.

Artık kaderin önüne kimse geçemezdi. Bayrağın altında şehit düşen Ulubatlı Hasan'ın izinden, binlerce Hasan birden yürüdü.

Surların üstünde, iki sur arasında müthiş bir boğuşma.. Kostantin her şeyin sona erdiğini gördü. Ümitsiz bir halde mevkîni terketti.

Ordu, İstanbul sokaklarına girmişti.

Asker sokaklarda ilerledikçe, çan sesleri geriliyor, onun yerini tekbir sesleri tutuyordu.

Bin yıllık Bizans, şehirlerin kraliçesi, Türklerin eline geçmişti!..

Fatih, fatihine ve Türk Milletine kutlu olsun..

★

Fatih, bir kısım müverrihlerin dediği gibi, ya fetih günü öğleden sonra, yahut da diğer bir kısmının söylediği gibi ertesi günü muhteşem bir alay ile şehre girdi.

Padişah, meşhur beyaz atına binmişti. Arkasında erkân devlet ve vezirler vardı. Fatih bir elinde kılıcını tutmakta idi. Bu hal ile Edirnekapi'dan girdi. Önünde zafer sancakları dalgalanmakta idi.

Etraftan durmadan :

«Maşallah.. Maşallah.. Padişahım çok yaşa!..» Sesleri gökleri inletiyordu.

Mevkîbi hümayunu teşkil eden ekserisi al çuhadan sırmalı ağır hil'atler giymiş on beş bin kadar güzide askerler geçişi cidden muhteşem idi.

Fatih, kale kapısından girer girmez, elindeki kılıcı havaya kaldırırdı :

«Gaziler!.. Hüdaya hamdotsun, Fâtih! Kostantaniyye oldu-nuz!..»

Diye askerini tebrik etti.

Zuhuri Danışman

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Aziz Ogan Koleksiyonu



OGNIST0401201